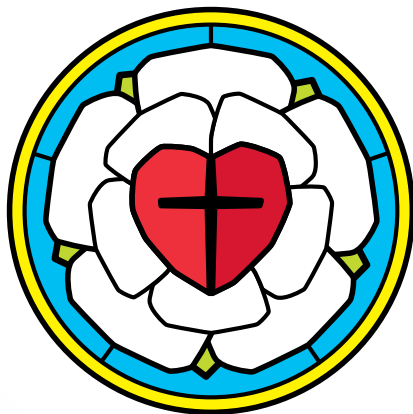

Evanjelický

POSOL

30.
jún
2026

14

116. ročník dvojtyždenníka
evanjelikov a. v. na Slovensku

spod Tatier

Založený
v roku 1910

Strany 8–9

**Počúvajúca
pastorálka**

Strany 11–13

**Rozhovor
s Radevanom
Čikešom**

Strany 17–19

Letné čítanie

TRANOSCIUS, a. s.
Tranovského 1
031 01 Lipt. Mikuláš
www.tranoscius.sk

Cena: 3,50 €

Predplatitelia: 3,00 €

Platené faktúrou „D+4“

036 01 Martin 1

**Na takýto projekt
treba istý druh
bláznovstva a naivity**

**Rozhovor s Jozefom Sopoligom,
dlhoročným riaditeľom
Evanjelickej spojenej školy v Martine**

Strany 4–7

Jozef Sopoliga: „Na takýto projekt treba istý druh bláznovstva a naivity.“

Evanjelická spojená škola v Martine patrí dnes medzi výrazné centrá evanjelického školstva na Slovensku. Jozef Sopoliga stál pri jej začiatkoch, rozširovaní aj postupnom formovaní identity. Po 22 rokoch sa rozhodol odísť z pozície riaditeľa školy.

Čas milosti

Keď sa obzriete späť na začiatky Evanjelickej spojenej školy v Martine, čo sa vám vybaví ako prvé?

Keď sa na to spätne pozerám, bol to regulačný startup. So všetkými chybami, neistotou a nejasnosťou. Bolo to navyše v čase, keď bola veľmi malá šanca, aby sa takýto projekt vôbec uchytí.

Školu sme chceli otvoriť už v roku 2003, ale vtedy sme mali prihlásených menej ako dvanásť detí, takže sa nám to nepodarilo. Vyšlo to až o rok neskôr, v roku 2004, keď sa do prvého ročníka zapísalo 25 žiakov. Vtedy sme otvorili jednu prvú triedu. Z dnešného pohľadu to vnímam ako zázrak. Bol to čas milosti, ktorý sme dostali.

Čo bolo najťažšie?

Mali sme málo skúseností a žiakov, ale aj malá škola vyžaduje rovnakú starostlivosť ako veľká. Musí poskytovať rovnaké služby. Potrebuje učiteľa, upratovačku, administratívnu, organizáciu, dopravu, no na všetko je výrazne menej zdrojov.

Bolo to náročné, ale zároveň dobrodružné. Bavilo nás to, stálo nás to veľa energie, no po 22 rokoch vidíme, že Pán Boh sa k tomu priznal. Škola prináša ovocie, je etablovaná, má silnú komunitu vo vnútri aj vonok a tiež dosah na život v celom regióne.

Kto stál pri zrode myšlienky evanjelickej školy v Martine?

V tom čase už v meste existovala Biblická škola. Bez nej a bez ľudí, ktorí jej pomáhali, by základná škola pravdepodobne nemala šancu vzniknúť. Veľmi dôležití boli aj priatelia a podporovatelia z USA. Po finančnej stránke to bola nezastupiteľná pomoc.

Silné povzbudenie priniesol farár Ján Bohdan Hroboň. Vnímal školu ako prirodzenú súčasť martinskej evanjelickej komunity. Riaditeľom Biblickej školy bol vtedy Adrián Kacian, ktorý veľmi pomáhal pri

oslovovaní ľudí. Chodili sme doslova od dverí ku dverám a oslovovali rodiny zapísané v evanjelických matrikách: *Otvárame evanjelickú školu, zvážte to.* Reakcie boli často opatrné. Ľudia sa pýtali, prečo by mali dať dieťa do novej školy, keď majú školu „cez ulicu“.

Aj preto ste zabezpečili školský autobus.

V tom čase to bola výnimočná služba. Deti sme do školy zväžali z troch smerov. Ja som napríklad začínal ráno pred šiestou. Vyrazil som z Příbovic, zobral prvé deti, otvoril školu, kde sme si urobili čaj a mali sme ranú družinu. Potom školník Mišo Kubík pokračoval autobusom ďalšími trasami a priviezol ostatné deti. Podobne to fungovalo i popoludní.

„Chceme vychovávať ľudí, ktorí svoje schopnosti využijú v prospech druhých.“

Na začiatku ste teda nechceli veľkú školu?

Našou hlavnou motiváciou bolo vytvoriť dobrú školu rodinného a komunitného charakteru. Predstavovali sme si, že ak budeme mať dvanásť detí v ročníku, bude to stačiť. Rátali sme približne so 120 žiakmi v celej škole.

Už v prvom roku sme však mali 25 detí, teda dvojnásobok očakávaného počtu. Veľmi nám vtedy vyšiel v ústrety cirkevný zbor, ktorý nám zdarma poskytol zborový dom. No už o rok sme otvorili dve triedy a kapacita zborového domu sa naplnila. Museli sme hľadať ďalšie priestory.

Dnes má škola približne 750 žiakov. Tvoria ju tri zložky – materská škola, základná škola, bilingválne gymnázium a prevádzkujeme aj regionálne centrum podpory učiteľov.

S manželkou Miladou

Škola výrazne prerástla pôvodné predstavy a plány.

Určite, najmä čo sa týka počtu žiakov. Od začiatku bolo veľkou výzvou získať dostatočné priestory. Pri ich hľadaní sme prešli takmer všetky možné budovy v Martine, ktoré by sa dali zrekonštruovať a použiť pre školu. Napokon si škola prenajala priestory v budove bývalej Neografie priamo v školskom areáli. Aj to vnímam ako Boží zázrak.

Komunita školy

Pôvodne ste chceli malú rodinnú školu. Dá sa rodinný charakter udržať aj pri 750 žiakoch?

Myslím si, že áno, hoci je to iné ako na začiatku. Keď odchádzam z pozície riaditeľa, mám pocit, že škola je vnútorne silnejšia. Sú v nej správni ľudia na správnych miestach. Vnútna kultúra je podporujúca, otvorená a spolupracujúca.

Vieme byť voči sebe aj kritickí, ale robíme to s láskou, lebo nám ide o spoločnú vec. Ľudia si navzájom prajú, zdieľajú svoje know-how, učia sa jeden od druhého a pomáhajú si. Nehovorím to len ako pocit. Pravidelne zbierame spätnú väzbu od učiteľov, žiakov aj rodičov.

Vaša škola sa teší veľkému záujmu. Čím oslovuje rodičov?

Rodičia často oceňujú vnútorné prostredie školy. Vnímajú, že tam prevláda iný duch – pokojnejší, podpornejší, bezpečnejší. Vidia,

že nám záleží na deťoch – nielen na ich vzdelávaní, ale aj na výchove. Samozrejme, dôležitý je jazykový program, bilingvalita či CLIL (*Content and Language Integrated Learning*, teda integrované vyučovanie cudzích jazykov a odborných predmetov, pozn. red.), ale rodičia si uvedomujú aj význam hodnôt.

Verím, že v škole nachádzajú láskavých a prijímajúcich učiteľov. Podobne to vnímajú i gymnazisti, ktorí k nám prichádzajú z iných škôl. Hovoria, že prostredie je otvorené, priateľské a učители k nim pristupujú inak.

Pochádzate z Hanušoviec nad Topľou. Ako ste sa dostali zo Šarišsko-zemplínskeho seniorátu do Turca?

Je to príbeh lásky. Moja manželka je rodená Hroboňová, dcéra farára Jána Bohdana Hroboňa. Sme rovesníci a spoznali sme sa v Hanušovciach. Keď som odišiel na vysokú školu, ich rodina sa presťahovala do Martina. A tak som po sobášii prišiel do Martina aj ja.

Farár Hroboň tam výrazne oživil cirkevný zbor. Začali fungovať stretnutia mládeže, divadlo, cirkevný časopis a iné. Ľudia začali žiť komunitným cirkevno-zborovým životom. Jedným z ovocí tohto oživenia bola Biblická škola a neskôr aj základná škola, ktorá postupne prerástla do spojenej školy.

Vyšudovali ste matematiku a fyziku, neskôr ste si doplnili aj informatiku. Mali ste popri riadení školy priestor aj na učenie?

Učil som, ale posledné dva alebo tri roky už neučím. Trochu mi to chýba. Snažím sa to kompenzovať tým, že chodievam so žiakmi do školy v prírode, zapájam sa do ranných zamyslení alebo sa venujem vzdelávaniu učiteľov.

Nie každý dokáže viesť tím ľudí. Mali ste k tomu prirodzené predpoklady, alebo ste sa to učili postupne?

Veľa som sa učil za pochodu. Rástol som spolu so školou. Silne ma však ovplyvnila mládež v Hanušovciach a farár Ján Bohdan

Hroboň. Bol človekom, ktorý dokázal prepájať ľudí a podporovať ich v tom, aby sa nebáli prevziať zodpovednosť. Ako mladý človek, ktorý veľmi nepoznal kresťanské prostredie, som napríklad dostal príležitosť robiť výklad Božieho slova. Možno to bolo zo strany farára trúfalé, ale okrem veľkej výzvy mi dal aj veľkú podporu.

Toto som sa snažil preniesť aj do riadenia školy – dávať učiteľom a žiakom vysoké ciele, povzbudzovať ich k ambícii, ale zároveň im vytvárať podmienky a poskytovať podporu. To isté chceme robiť aj so žiakmi. Ukazovať im, že môžu byť bez ohľadu na ich vek užitoční pre ostatných.

Je dnes ťažké nájsť dobrého učiteľa pre evanjelickú školu?

Je to náročné. Ak hľadáte človeka pre evanjelickú školu a zároveň napríklad odborníka na bilingválne vyučovanie chémie v anglickom jazyku, štatisticky to jednoducho nevychádza.

Nie vždy sa dá nájsť človek, ktorý spĺňa všetko. Dôležité je preto mať vnútorné odkomunikované spoločné hodnoty a ciele. U nás učia evanjelici, katolíci, možno aj agnostici, ale všetci ťaháme za jeden povraz a snažíme sa naplňovať misiu a víziu školy.

Naši učители vedú ranné zamyslenia a stíšenia, zúčastňujú sa na školských bohoslužbách aj biblických vzdelávaniach. Je to vzájomná formácia. Nevzdelávame len žiakov, ale učíme sa aj jeden od druhého.

Preto rád hovorím o škole ako o „učiacej sa organizácii“. Učíme sa jeden od druhého, snažíme sa inovovať a zlepšovať. Máme inovatívnu skupinu, ktorá sa venuje pedagogickému rozvoju školy, hospitáciám, otvoreným hodinám či poskytovaniu spätnej väzby učiteľom.

Postupne sme prenášali väčšiu zodpovednosť i na vedúcich predmetových komisií a metodických združení, ktorí sú dnes prirodzenou súčasťou pedagogického manažmentu školy.

Výzvy budúcnosti

Popri vedení školy sa dlhodobo venujete aj kurikulárnej reforme. Ako ste sa k nej dostali?

Naša škola mala už pilotné regionálne centrum podpory učiteľov, ktoré bolo jedným z mojich prvých stretnutí s reformou. Neskôr som bol cez Asociáciu evanjelických škôl nominovaný do Kurikulárnej rady, poradného orgánu ministra školstva, kde ma zvolili za predsedu. Vďaka tomu mám možnosť vidieť trochu „do kuchyne“ Ministerstva školstva.

V čom sa nový spôsob vyučovania odlišuje od toho, na ktorý sme boli doteraz zvyknutí?

Ide o to, aby učitelia učili trochu inak. Aby sa menej sústredili len na odovzdávanie vedomostí a viac facilitovali proces učenia. Aby boli aktívnejší žiaci – premýšľali, diskutovali, spolupracovali a pracovali na projektoch.

Neznamená to, že fakty prestanú byť dôležité. Ide o to, aby poznanie nebolo povrchné, ale hlbšie a použiteľné v živote. Pasívne odovzdávanie vedomostí dlhodob nefunguje.

Zároveň nejde o jednoduchú technickú zmenu. Nie je to situácia, keď vymeníte dokumenty a napíšete nový školský vzdelávací program. Je to predovšetkým zmena spôsobu myslenia učiteľov aj fungovania škôl. Budeme sa musieť pýtať, ako učíme, prečo tak učíme a čo vlastne znamená kvalitné učenie. Najväčšou výzvou bude práve táto zmena prístupu, najmä na druhom stupni základných škôl, kde sú tradičné spôsoby vyučovania silnejšie zakorenené.

Minulý rok riaditeľov škôl zaskočil balík legislatívnych zmien, ktoré sa dotýkajú aj neštátnych škôl. Ako ich hodnotíte s odstupom času?

Parlament prijal pomerne veľa zákonov naraz a myslím si, že niektoré zmeny sa dali robiť postupnejšie. Na druhej strane majú mnohé

z nich odloženú účinnosť, takže školy budú mať čas pripraviť sa na nové podmienky. Napríklad až od septembra 2027 budú musieť vyriešiť, či vstúpia do systému tzv. školských obvodov a podpíšu so štátom zmluvu o verejnej službe, alebo budú mať nižší finančný transfer zo štátneho rozpočtu.

Pre neštátne školy ide o významnú zmenu. Doteraz platilo, že ak škola naplnila štátny vzdelávací program prostredníctvom vlastného školského vzdelávacieho programu, mala nárok na plný normatív (rovnoprávne financovanie škôl bolo zavedené počas pôsobenia Branislava Gröhlinga v pozícii ministra školstva SR, pozn. red.). Podľa môjho názoru nemal systém zlé nastavenie. Teraz sa otvára viacero otázok, ktoré budú musieť školy v najbližšom čase riešiť.

Zároveň však rozumiem aj tomu, že sa ministerstvo snaží reagovať na problémy rokmi nahromadené v školskom systéme. Vznikli situácie, ktoré nie sú zdravé ani z pohľadu vzdelávania, ani z pohľadu spoločnosti. A práve tie sa štát pokúša riešiť.

Máte na mysli segregáciu?

Áno. Máme prípad, keď v jednej budove funguje cirkevná aj štátna škola. Kým do jednej časti budovy chodia prevažne majoritné deti, do druhej takmer výlučne rómske deti. To nie je dobrý stav.

Nemyslím si však, že je to problém len ministerstva školstva. Ako spoločnosť sme dopustili, aby niektoré problémy prerástli do takýchto rozmerov. Výsledkom je, že práve deti, ktoré by kvalitné vzdelávanie potrebovali najviac, sa často ocitajú na okraji systému.

I preto rozumiem snahe štátu tieto problémy riešiť. Zároveň si myslím, že veľký dlh v tejto oblasti máme aj my ako cirkev.

„Potrebujeme budovať spoločnú značku evanjelických škôl.“

Sú naše evanjelické školy pripravené na väčšiu mieru inklúzie?

V nejakej miere áno. Otázka je, ako veľmi nám na inklúzii záleží. Zmena nie je jednoduchá. Aj školy, kde sú dnes sústredené rómske deti, to často nemyslia zle. V mnohých prípadoch majú učiteľov, ktorí sú skúsení a dobre nastavení, poznajú rómsku komunitu a vedia s ňou odborne pracovať. No nemal by to byť asi definitívny stav. Preto treba hľadať citlivé riešenia.

Základné východisko však je, že s tým musíme niečo robiť – ako štát tak aj cirkev. Inklúzia je však náročná. Učitelia na ňu potrebujú veľkú podporu cez vzdelávanie, mentoring, asistentov a ďalšie nástroje, aby

Diskusia riaditeľa so žiakmi

túto úlohu zvládli. To je jediná cesta, aby raz tieto deti mohli byť súčasťou bežných tried a zároveň dostali to, čo potrebujú.

V akej kondícii je dnes podľa vás evanjelické školstvo na Slovensku?

Máme za sebou roky, počas ktorých vznikli viaceré silné centrá evanjelického školstva – Martin, Prešov, Košice, Liptovský Mikuláš, Tisovec, Bratislava a ďalšie školy. Ich úspech však nikdy nestojí len na jednom človeku. Je tam veľa faktorov, ktoré musia zohrať svoju úlohu – od riaditeľov, učiteľov a priestorov až po širšie zázemie.

Zároveň si myslím, že do budúcnosti potrebujeme urobiť ešte jeden dôležitý krok. Mali by sme spoločne nanovo premyslieť koncept evanjelického školstva ako celku. Aby nešlo len o jednotlivé úspešné školy, ale o skutočný systém evanjelického školstva.

Mali by sme mať zdieľané hodnoty, spoločnú víziu a v mnohých oblastiach aj podobné prístupy. Inými slovami, potrebujeme budovať spoločnú „značku evanjelických škôl“, ktorá by definovala určitý spôsob práce s deťmi, prístup k rodičom, vzdelávaniu, hodnotám aj k správe školy. A to za nás nikto neurobí – je to len na nás samých.

Vidíte priestor aj pre iné typy evanjelických škôl?

Zaujímavé by bolo napríklad odborné školstvo. Škola, ktorá by podporovala charakter, ukotvenosť vo viere a zároveň podnikavosť, technológie a inovácie. Aby absolvent nebol len človekom, ktorý si hľadá zamestnanie, ale ktorý vie vytvárať pracovné príležitosti aj pre iných.

Cirkevné školy majú príležitosť vychovávať študentov odborne a technologicky zdatných, no zároveň charakterovo pevných. Ľudí, ktorí vedia, že sa zodpovedajú Bohu a majú zodpovednosť aj za spoločnosť.

Prečo sa evanjelické školstvo na Slovensku doposiaľ sústredilo najmä na gymnáziá?

Asi do istej miery preto, že všeobecné vzdelávanie je organizačne jednoduchšie. Ak

chcete prevádzkovať gymnázium, potrebujete kvalitných učiteľov a primerané priestory. Pri odbornom školstve sú nároky podstatne vyššie – na vybavenie, technológie aj spôsob vzdelávania.

Napriek tomu v tom vidím veľkú príležitosť. Ak by sa nám podarilo spájať odbornú pripravenosť, podnikavosť a kresťanské hodnoty, mohli by sme vychovať generáciu ľudí, ktorí budú nielen vytvárať pracovné miesta a inovácie, ale budú zároveň pozitívne formovať spoločnosť.

„Nestačí mať dobré nápady. Ešte dôležitejšie je vedieť počúvať.“

S vďačnosťou

Spomínate si na absolventov, pri ktorých si poviete, že vaša škola priniesla dobré ovocie?

Je ich veľa. Napríklad môj zať učí u nás v škole. Za úspech považujem už to, keď muž chce byť učiteľom. Jedna žiačka nešla na vysokú školu, ale založila úspešnú pekáreň, ktorá je v Martine známa.

Úspechom sú aj vzťahy a manželstvá, ktoré vznikli medzi našimi absolventmi. Mnohí sa stali aktívnymi občanmi, venujú sa dobrovoľníctvu, ekológii, preberajú zodpovednosť za svet v bázi pred Bohom. Máme absolventov, ktorí vyštudovali vysokú školu v zahraničí, ale aj úspešných športovcov. Dôležité je, aby svoje schopnosti raz využitovali v prospech druhých.

Škola je úzko prepojená s cirkevným zborom v Martine. Ako sa tento vzťah vyvíjal?

Sme „na jednom dvore“, ale aj tento vzťah potreboval čas. Spočiatku tam bolo aj napätie – niektorí mali pocit, že im berieme zborové priestory. Postupne sme sa však dopracovali k symbiotickej spolupráci. My podporujeme cirkevný zbor a cirkevný zbor podporuje školu. Dnes je spolupráca príkladná a som za ňu veľmi vďačný.

Cirkevný zbor škole kedysi zdarma poskytol priestory zborového domu a dnes ju

podporuje aj finančne, napríklad časťou ofery. To je pre mňa obrovská vec! Organizujeme spoločné brigády, Deň rodiny, naši žiaci pravidelne vystupujú na bohoslužbách. Pre niektorých rodičov je to možno prvý kontakt s cirkvou. I preto je to jedinečné misijné pole.

Ak by ste sa mali obzrieť späť, čo vám osobne škola za 22 rokov dala?

Veľmi veľa. Mal som 29 rokov, keď som nastúpil do funkcie riaditeľa. Bol som mladý a neskúsený. Možno to bola aj výhoda – keby som bol skúsenejší, asi by som do toho nešiel. Na takýto projekt treba istý druh bláznovstva a naivity.

Škola mi dala priateľstvá kolegov a kolegyň, ktoré sú na nezaplatenie. Veľa som sa naučil – najmä načúvať ľuďom s porozumením. Uvedomil som si, že riaditeľ musí mať vyjasnené pravidlá, hodnoty, dôrazy – čo sa týka viery, pedagogickej inovácie aj prístupu k ľuďom.

Zároveň som musel urobiť veľké zmeny i vo svojom osobnom živote a v pohľade na ľudí. Postupne som sa učil väčšej citlivosti, trpezlivosti a schopnosti vnímať veci aj z perspektívy druhých. Zistil som, že nestačí mať dobré nápady alebo presadzovať správne riešenia. Ešte dôležitejšie je vedieť načúvať, porozumieť tomu, čo vám druhí hovoria a hľadať spoločnú cestu.

S akým pocitom dnes odchádzate z pozície riaditeľa?

S pocitom veľkej vďačnosti. Som veľmi vďačný za kolegyniu a kolegov. Viem, akú dobrú prácu odvádzajú. Ktokoľvek príde na moje miesto, bude mať okolo seba skvelý tím – podporný, konštruktívny, hľadajúci riešenia.

Zároveň však cítim, že potrebujem zmenu. Dvadsaťdva rokov v evanjelickom školstve bolo náročných a potrebujem odstup. Škola je pre mňa srdcovka, preto sa mi odchádza ťažko. Ale vnútorne cítim, že je čas. ●

**Za rozhovor ďakujú Emília Mihočová
a Ivana Damankošová**